

תלמוד בבלי מסכת פסחים דף קג עמוד א

אמר ליה: אנא עבדי כתלמידי דרב. דרב ברוחא ורב חננאל תלמידי דרב הוו יתבי בסעודתא, קאי עלייהו רב יבא סבא. אמרו ליה: הב לן וניברין. לסוף אמרו ליה: הב לן ונישת. אמר להו, הכי אמר רב: כיון דאמריתו הב לן וניברין - איתסרא לכו למישתי. מאי טעמא - דאסחיתו דעתיכו.

רש"י מסכת פסחים דף קג עמוד ב

הב וניברין - ברכת המזון, והדר אמליכו ואמרו: הב ברישא ונישת. כיון דאמריתו הב וניברין - ברכת המזון, אסחיתו דעתיכו משתיה, **ואסור למישתי עד לאחר ברכת המזון**, אלמא, ברכת המזון אסוחי דעתא הוא וצריך לחזור ולברך.

רשב"ם מסכת פסחים דף קג עמוד ב

אסור לכו למישתי. אלמא ברכת המזון אסוחי דעתא הוא **וצריך לחזור ולברך לאחר ברכת המזון והכי נהיגין**. ואף על גב דשמעי' מהכא דברכת המזון אפסוקי סעודתא הוא לא בעי ברוכי על היין לאחריו מיקמי דנברין ברכת המזון לפי שברכת המזון פוטרתו דהשתא אחת מעין שלש סגי להו כ"ש שלש ברכות עצמן ובהלכות גדולות נמי כתב דלא בעי לברוכי ברכת היין לאחריו עד לאחר ברכת המזון:

תלמוד בבלי מסכת ברכות דף מב עמוד א

רב פפא איקלע לבי רב הונא בריה דרב נתן, בתר דגמר סעודתייהו אייתו לקמייהו מידי למיכל, שקל רב פפא וקא אכיל. אמרי ליה: לא סבר לה מר גמר אסור מלאכול? - אמר להו: סלק אתמר. רבא ורבי זירא איקלעו לבי ריש גלותא, לבתר דסליקו תכא מקמייהו שדרו להו ריסתנא מבי ריש גלותא, רבא אכיל ורבי זירא לא אכיל. אמר ליה: לא סבר לה מר סלק אסור מלאכול? - אמר ליה: אנן אתכא דריש גלותא סמכינן. אמר רב: הרגיל בשמן - שמן מעכבו. אמר רב אשי, כי הוינן בי רב כהנא אמר לן: כגון אנן דרגילין במשחא - משחא מעכבא לן. ולית הלכתא ככל הני שמעתתא, אלא כי הא דאמר רבי חייא בר אשי אמר רב, שלש תכיפות הן: תכף לסמיכה שחיטה, תכף לגאולה תפלה, תכף לנטילת ידיים ברכה.

רש"י מסכת ברכות דף מב עמוד א

אסור מלאכול - **עד שיברך ברכת המזון, ויחזור ויברך על הבא לפניו, דכיון דגמר - אסח דעתיה מברכה ראשונה ומסעודתיה**. סלק אתמר - אם סלק הלחם וכל האוכל מעל השלחן, ועדיין לא ברכו - אסור לאכול. אתכא דריש גלותא סמכינן - ואין סילוקתנו סלוק, שדעתנו אם ישא משאות מאת פניו אלינו נאכל. ולית הלכתא ככל הני שמעתתא - אין סיום סעודה תלוי לא בגמר ולא בסלוק ולא בשמן, אלא במים אחרונים, כל זמן שלא נטל מים אחרונים - הוא מותר לאכול, ומשנטל - אסור לאכול. לנטילת ידיים - דמים אחרונים - ברכת המזון, **ולא יאכל כלום עד שיברך על מזונו**.

תוספות מסכת ברכות דף מב עמוד א

סלק אתמר - משמע שדרכן היה לסלק השלחן קודם בהמ"ז ולכאורה קשה למנהג שלנו שאנו מקפידים שלא לסלק הלחם קודם ושמה בימיהם נמי לא היו מסלקין השלחן מקמי המברך כי אם מלפני שאר המסובין לפי שהיו להן שלחנות קטנים וכל אחד לפני עצמו אוכל על שלחנו אבל אנו שרגילים לאכול כולנו על שלחן אחד אין נאה לסלק השלחן עד לאחר ברכת המזון. רבי זירא לא אכל - תימה לפי מה שמפרשים העולם **הב לן ונברין אסור למשתי בלא ברכה שלפניו אמאי לא אכל לברין עליה וליכול ושמה היה תבשיל שהיה בו פת והיה צריך ברכת המוציא ונט"י וטורח היה לעשות כל כך**. אתכא דריש גלותא סמכינן - מי ששכח לאכול אפיקומן ואמר הב לן ונברין אינו היסח הדעת דאנן אתכא דרחמנא סמכינן ואם שכח וברך ולא אכל אפיקומן א"צ לחזור דכל מצות לשם מצוה עשויות **והא דאמרין כי אמר הב לן ונברין אסור למשתי וכן אסורים כולן היינו דוקא כי אמר בעל הבית אבל לא אורח** (וכי אסורים כולן היינו כי אמר בעה"ב אבל בשביל אורח אין נאסרין) ואף איהו גופא יכול לחזור ולאכול עם בעה"ב. אתכא דריש גלותא סמכינן - וכשרגיל לאכול מיני פירות ומביאין להם בזה אחר זה יש אומר שצריך לברך אכל חד וחד לפי שאין יודעים אם יתן להם בעה"ב יותר ונראה שאין צריך לברך לפי שסומכין על שלחן בעה"ב והיינו דבי ריש גלותא. תכף לנטילת ידיים ברכה - והלכך כיון שנטל ידיו באחרונה לאחר סעודה אסור לאכול עד שיברך **והוא הדין אם אמר הב לן ונברין אפי' בלא נטילה**.

רא"ש מסכת ברכות פרק ו

סימן לא

...ולית הלכתא הכי אלא כ"ז שלא נטל ידיו לברכה יכול לאכול דאמרי' ולית הלכתא ככל הני שמעתתא אלא כי הא דאמר רב חייא בר אשי אמר רב שלש תכיפות הן תכף לסמיכה שחיטה תכף לגאולה תפלה תכף לנטילת ידים ברכה ואי אמר הב לן ונברך כנטל ידיו דמי לפרש"י ולפרשב"ם ז"ל שפירשו כיון דאמרי' הב לן ונברך אסור לכו למשתי עד דמברכיתו ברכת המזון ויש מחלקין בין שתיה לאכילה ולא מסתבר:

חידושי הרשב"א מסכת ברכות דף מב עמוד א

ולית הלכתא ככל הני שמעתתא אלא כי הא דאמר רב חייא בר אשי ג' תכיפות הן תיכף לנטילת ידים ברכה וכו', כלומר תיכף למים אחרונים ברכה ומכי נטל ידיו אסור לאכול, ואפילו בברכת המוציא דכיון שנטל ידיו לברכה קבל עליה לברוכי, ואי אמר הב ונברך ה"ה והוא הטעם, וכ"ש הוא דהא קביל עליה בפירוש לברוכי, והראב"ד ז"ל הביא ראיה על זה מדאמר להו [פסחים ק"ג ב'] רב יבא סבא לתלמידי דרב הכי אמר רב כיון דאמרי' הב ונברך איתסר לכו למשתי ולא נטר להו אי מברכים עליה ב"פ הגפן או לא, אלמא אסור למשתי אפילו בברכה קאמר, אבל הרב אלפסי ז"ל לא כתב כן במס' פסחים.

רבינו יונה על הרי"ף מסכת ברכות דף ל עמוד א

אלא כ"ז שלא נטל ידיו לברכה מצי אכיל ואף על פי שלענין יין כיון שסילק דעתו מלאכול ואמר (פסחים קג ב) הב לן ונברך אסור לו לשתות עד שיברך לענין הפת אינו כן אלא אף על פי שסילק דעתו מלאכול ואפי' סילקו השלחן אם רצה לחזור לאכילתו א"צ לברך פעם אחרת שכל שלא נטל ידיו לברך לא נסתלק לגמרי מאכילת הפת ואחר שנטל ידיו אין לו לשתות ואפי' בברכה שכיון שנטל ידיו יש לו לברך דתכף לנט"י ברכה. מפי מורי הרב נר"ו:

בית יוסף אורח חיים סימן קעט

...וכן כתב הר"ר יונה (שם) שאחר שנטל ידיו אין לו לשתות ואפילו בברכה ונראה דלא מטעם היסח הדעת הוא דהא היסח הדעת אינו מזקיך ברכה אחרונה על מה שאכל כמו שנתבאר אלא נראה לי שהטעם משום דכיון דקיימא לן תיכף לנטילת ידים ברכה כיון שנטל ידיו כדי להיות מזומן לברכה הוי כאילו התחיל כבר בברכה ואסור להפסיק באכילה ושתייה כלל מה שאין כן בהב לן ונברך שאין כאן אלא טעם של היסח הדעת ומשום הכי כשיברך תחלה על מה שרוצה לאכול סגי ומזה הטעם אין להפסיק בין מים אחרונים לברכה אפילו בשיחה...

תלמוד בבלי מסכת חולין דף פו עמוד ב

דרב ברונא ורב חננאל תלמידי דרב, הוו יתבי בסעודתא, קאי עלייהו רב יבא סבא, אמרו ליה: הב ליברך! הדור אמרו ליה: הב לישת! אמר להו רב יבא סבא, הכי אמר רב: כיון דאמר הב ליברך - איתסר ליה למשתי חמרא; הכא נמי, כיון דאיטפל ליה לכסוי, איחייב ליה לברכה! הכי השתא! התם - משתא וברוכי בהדי הדדי לא אפשר, הכא - אפשר דשחית בחדא, ומכסי בחדא.

רש"י מסכת חולין דף פו עמוד ב

הב ליברך - מזוג כוס לברכת המזון וחזרו ונמלכו ואמרו מזוג לשתות. כיון דאמר הב ליברך - גליא בדעתיה דגמרה סעודתא ואסור לשתות עד שיברך לפניו שאין מצטרפת לסעודה ראשונה.

תוספות מסכת חולין דף פו עמוד ב

אסור לכו למישתי - פירש בקונטרס וכן רבינו חננאל אם לא תברכו בורא פרי הגפן אבל על ידי ברכת בורא פרי הגפן שרי למישתי קודם ברכת המזון והשתא מייתי שפיר דכי היכי דהב לן ונברך הוי גמר וצריך לברך אם רוצה לשתות הכי נמי כסוי הוי גמר וצריך לברך על השחיטה וכן בערבי פסחים (דף קג). מייתי ראיה מהך עובדא למאן דמברך אכסא קמא ואכסא דברכתא וכן בפרק כל הבשר (לקמן דף קז): אמרינן דשמש מברך על כל פרוסה ופרוסה אין נראה דצריך לברך בכל פעם בהמ"ז אלא ברכת המוציא ודאי צריך לברך והא דאמר להו רב יבא אסור לכו למישתי אף על פי שלא היה יודע אם רוצים לברך בורא פרי הגפן תחלה מכל מקום היה מורה להם שלא יטעו וישתו בלא ברכה והא דאמר בערבי פסחים דבשלא הניחו זקן או חולה כשהן יוצאין טעונין ברכה למפרע וכשהן חוזרין טעונין ברכה לכתחלה התם עצה טובה קמ"ל דשמא ישהו הרבה עד שיהו רעבים ושוב לא יוכלו לברך ברכת המזון על אותה סעודה כדאמר בברכות (דף נא): וכן משמע דלא הויא אלא עצה טובה דאם צריכין לברך ברכת המזון כשיצאו א"כ כשיחזרו פשיטא דטעונין ברכה לכתחלה וא"ת דאמרינן בפרק כיצד מברכין (שם דף מב). רבה ורבי זירא אכלו סליקו תכא מקמייהו אייתו לקמייהו כו' רבה אכל אמר אנא אתכא דריש גלותא קא סמכי ורבי זירא לא אכל והשתא אמאי לא אכל כיון דלא בעי ברכת המזון אלא ברכה שבתחלה וי"ל דבאותו מאכל היה מעורב בו לחם והיה קשה לו ליטול את ידיו ולברך ברכת המוציא והא דתניא בתוספתא דברכות (פ"ד) בעל הבית שהיה אוכל קראו חבירו לדבר עמו אין צריך לברך למפרע הפליג צריך לברך למפרע וכשהוא חוזר מברך לכתחלה לא לאחר שהפליג קאמר דצריך לברך למפרע כדמשמע לישנא אלא הפליג היינו שקראו להפליג וליך עמו רחוק ואינו יודע מתי יחזור לכך צריך לברך למפרע קודם שיצא שמא ישהו

עד שיהא רעב וכן משמע בפרק שלישי (ביומא דף ל.) דאמר דיבר עם חבירו והפליג צריך נטילת ידים משמע אבל בהמ"ז לא צריך אלא נטילה והמוציא ומיירי כשיצא לא ידע שיפליג ואין הלכה כאותה ברייתא אלא כרב חסדא דתניא כוותיה בערבי פסחים (דף קב.) דבדברים הטעונים ברכה לאחריהן במקומן אין צריך לברך אפילו ברכה לכתחלה דלקבעיה קמא הדר והך ברייתא אתיא כרבי יהודה דמצריך שיניחו שם זקן או חולה.

תוספות מסכת חולין דף פז עמוד א

משתא וברוכי בהדי הדדי לא אפשר - מכאן היה אומר הר"ר יום טוב שאם עמד מאכילתו והתפלל כשחוזר ובא לאכול צריך לברך ברכת המזון וליטול ידיו ולברך המוציא משום דמיכל וצלוויי בהדי הדדי לא אפשר ואין נראה דלא דמי כלל משום דהכא הב ונברך הוא גמר דבר והוי הפסק וכן כסוי אי לאו דאפשר בהדי הדדי אבל תפלה לא הוי גמר לסעודה דאטו אם בירך בסעודה על הרעמים או אפילו בפה"ג יצטרך ליטול ידיו ולברך המוציא משום דמיכל וברוכי בהדי הדדי לא אפשר ובהדיא אמרין בערבי פסחים (דף קב.) דאם הניחו מקצת חבירים ועקרו רגליהן לילך לבהכ"נ כשהם חוזרין אין טעוניה ברכה לא למפרע ולא לכתחלה אף על פי שהתפללו בנתיים.

רא"ש מסכת חולין פרק ו

סימן ה

ה א"ל רבינא לרב אחא בריה דרבא ואמרי לה רב אחא בריה דרבא אשי מאי שנא מתלמידי דרב. דרב ברונא ורב חננאל תלמידי דרב הוו יתבי בסעודתא וקאי עלייהו רב יבא סבא א"ל הב לן וניברך והדר א"ל הב לן ונשת. אמר להו רב יבא סבא הכי אמר רב כיון דאמר הב לן וניברך איתסר לנו למשתי פירש רש"י עד שיברך לפניו וכן פירש רבינו חננאל ז"ל. והשתא מייתי שפיר ראייה דכי היכי דהוי הב לן וניברך גמר וסילוק ברכה ראשונה וצריך לברך בורא פרי הגפן אם רוצה לשתות. ה"ג הכיסוי הוי גמר מעשה הראשון וצריך לברך על השחיטה אם בא לשחוט. יש מפרשים אסור למישת עד דמברכיתו ברכת המזון. ולא נהירא דאין הנדון דומה לראיה. וגם בערבי פסחים (דף קג א) מייתי מהאי עובדא ראייה למאן דמברך אכסא קמא ואכסא דברכתא דברכת המזון הוי גמר וסילוק וצריך לברך כשבא לשתות. ולקמן בפרק כל הבשר (דף קז ב) גבי שמש מברך על כל פרוסה ופרוסה לא משמע שצריך לברך ברכת המזון מדלא קאמר מברך אחר כל פרוסה ופרוסה. אלמא היסח דעת זוקקו לברכה ראשונה אם רוצה לאכול או לשתות לפי שכבר נסתלקה ברכה ראשונה כשהסיח דעתו מלאכול או לשתות. אבל אין היסח הדעת מזקיקו לברך על מה שאכל ושתה קודם שיאכל ושתה פעם אחרת. דמאי נ"מ בזה אם יאכל פעם אחרת ויברך ברכת המזון על שתי סעודות. דלא מצינו שיש חשש הפסק בין מעשה לברכה אחרונה רק בין הברכה ראשונה למעשה חשו להפסק. כגון בין נטילת ידים וברכת המוציא לאכילה. אבל אחר אכילה כל זמן שאין רעב מאותה אכילה מצי לברך ומה שאמר להם רב יבא איתסר לנו למישתי אף על פי שלא היה יודע אם היו רוצין לשתות על ידי ברכה או לא. מורה היה להם שחייבין לברך. ומה שאמרו בערבי פסחים (דף קא ב) כשלא הניחו שם זקן או חולה כשהן יוצאין טעוניה ברכה למפרע וכשהן חוזרין טעוניה ברכה לכתחלה. לא בשביל שהיסח הדעת זוקק לברכה אחרונה אלא עצה טובה קמ"ל שמא ישהה כל כך שיהא רעב מחמת סעודה ולא יעלה לו ברכת המזון על מה שאכל כדאמרין בברכות. תדע לך דאי בכל שעה צריכין ברכה למפרע מה צריך לומר היכא שבירכו למפרע דאם באו אחרי כן לאכול שצריכין ברכה לכתחלה אלא ודאי הא דקאמר טעוניה ברכה למפרע אינה חובה אלא עצה טובה קמ"ל. ולהכי קאמר אם לא ברכו למפרע כשיצאו כשהן חוזרין טעוניה ברכה לכתחלה משום היסח הדעת אבל אין טעוניה ברכה למפרע. והא דתניא בתוספתא דברכות בעה"ב שהיה מיסב ואוכל קראו חבירו לדבר עמו א"צ לברך למפרע. הפליג צריך לברך למפרע. וכשחוזר מברך לכתחלה. לאו כשחזר קאמר דמברך למפרע. והפליג דקאמר היינו כשקראו להפליג. ועצה טובה קמ"ל כדפרישית לעיל. וביומא פרק שני (דף ל א) תניא דיבר עם חבירו הפליג טעון נטילת ידים ומשמע מדתני נט"ה ה"ה ברכת המוציא אבל בהמ"ז לא קתני דצריך ההוא מיירי כשלא ידע מתחלה שהיה לו להפליג וא"ת הא דאמרין בפ' כיצד מברכין (דף מב א) דרבה ורבי זירא הוו אכלי סליקו תכא מקמייהו אייתו להו דיסתנא רבה אכל רבי זירא לא אכל. א"ל לא סבר לה מר סילק אסור לאכול. אמר ליה אנא אתכא דריש גלותא קסמיכנא והשתא אם לא היה צריך בהמ"ז תחלה למה לא היה אוכל וי"ל דאותו מאכל לחם היה מעורב בו והיה עליו טורח ליטול ידיו ולברך ברכת המוציא:

ר"ן על הרי"ף מסכת חולין דף כט עמוד א

... וא"ת ונהי שהשיחה מפסקת יברך וישחוט ואח"כ יכסה שניהם כי היכי דאמרין בהב ונברך דאע"ג דאיתסר למשתי בלא ברכה אפ"ה אינו חייב לברך ברכת המזון אלא אחר שישתה ה"נ לא יכסה אלא לאחר גמר שחיטתו. תירץ הרמב"ן ז"ל דאפשר דגמר לה מדברי יהודה דאמר שחט חיה יכסנה ואחר כך ישחוט את העוף ולא אמר שחט חיה ישחוט את העוף ויכסה החיה ואח"כ העוף דאלמא כיון שמצות חלוקות הן צריך לגמור מצוה ראשונה ואח"כ יתחיל בשניה ואף על פי שאין הלכה כר' יהודה גמרין מיניה לרבנן דסח [לרבנן] כחיה ועוף לר' יהודה דכיון שהפסיקו בשיחה הוו להו שתי מצות ולפיכך יכסה ואח"כ ישחוט ומיהו אף על פי שהשיחה מפסקת שיחה שהיא מצרכי שחיטה כתיב ל' עוף או סכין אינו הפסק כדאמרין בטול כרוך וגביל לתורי דלא הוו הפסק. וכתבו בתוס' [שאסור לדבר אף על פי] שדעתו לחזור ולברך שאסור לגרום ברכות במקום שיכול לצאת באחת וראיה לדבר מדאמרין במסכת יומא בפרק בא לו (דף ע א) ובמס' סוטה בפ' ואלו נאמרין (דף מא א) ובעשור שבחומש הפקודים קורהו על פה והוינן בה וניתי ספר תורה וניקרי ביה אמר ר"ש בן לקיש משום ברכה שאינה צריכה אלמא כל מקום שיכול לפטור עצמו בברכה אחת אסור לגרום חיוב בברכות הרבה. ולענין נמלך כתב הר"ר משולם ז"ל שצריך לחזור ולברך על השחיטה כדאמרין בנמלך שצריך לחזור [ולברך] על כל

כוס וכוס ולא דמי ליושב ואוכל בתוך סעודתו דאע"פ שגמר בלבו שלא לאכול אינו חוזר ומברך וכדאמר בפ' כיצד מברכין (דף מב א) דאפילו גמר ואפילו סלק מותר לאכול עד שיטול ידיו וא"צ לברך דהתם הוא דיש קבע לאכילה ופעמים שאדם יושב בסעודה קטנה ונמשך לסעודה גדולה אבל לשתיה אין קבע ולפיכך נמלך חוזר ומברך ומש"ה אמרינן נמי [חולין דף קז ב] דשמש מברך על כל פרוסה ופרוסה כמו שאכתוב בסמוך בס"ד וכ"כ הרמב"ן ז"ל דנמלך לשחוט חוזר ומברך ומביא ראיה מדמדמינן ליה לעובדא דתלמידי דרב דהתם ודאי משום נמלך הוא דכיון דאמרו הב ונברך עקרו דעתייהו מלמשתו ומברכין ברכת היין וכ"כ הראב"ד ז"ל:

ודאמרי' אמר להו רב יבא סבא הכי אמר רב כיון דאמרינו הב ונברך אתסר לנו למשתי פרש"י ז"ל עד שיברך לפניו וכן פר"ח ז"ל וכן כתב הרב אלפס בהלכות בפרק ערבי פסחים ומיהו א"צ לברך ברכת המזון קודם שתייתו שכך הדין בנמלך שצריך לברך לפניו אבל לאחריו ברכה אחת לכולן שהרי אמרו שהשמש מברך על כל פרוסה ופרוסה כלומר לפניו מפני שהוא נמלך ואף על פי שאינו צריך לברך אחריו על כל אחת ואחת ברכה אחת באחרונה לכולן וא"ת והא תניא בפרק ערבי פסחים (דף קא ב) חברים שהיו מסובין ועקרו רגליהם לצאת וכו' אבל לא הניחו שם זקן או חולה כשהם יוצאין טעוין ברכה למפרע וכשהן חוזרין טעוין ברכה לכתחלה אלמא למפרע נמי צריך לברך י"ל דשנוי מקום הוי הפסק טפי מנמלך דאילו בנמלך לפניו צריך לברך לאחריו א"צ לברך ואילו בשנוי מקום מברך לפניו ולאחריו אבל בתוס' כתבו דשנוי מקום כנמלך שמברך לפניו וא"צ לברך לאחריו והא דקתני שמברכין למפרע עצה טובה קמ"ל שמברכין למפרע כשהן יוצאין שמא ישהו עד כדי שיהו רעבים ושוב לא תועיל ברכת המזון למה שאכלו כדמוכח בפ' שלשה שאכלו (דף נא א) אבל אם יצאו ולא ברכו למפרע כשהן חוזרין אין טעוין ברכה למפרע אלא מברכין ברכת הלחם וברכה אחת באחרונה לשתיה האכילות והא דתניא בתוספתא דברכות בעה"ב שהיה מיסב וקראו חבירו לדבר עמו א"צ לברך למפרע הפליג צריך לברך למפרע כשהוא חוזר מברך בתחלה לאו כשהוא חוזר קאמר שצריך לברך למפרע אלא הפליג דקאמר היינו שקראו להפליג ומש"ה קאמר שצריך לברך למפרע וקודם שיצא קאמר שמא ישהו. וביומא פ"ג (דף ל א) תניא דבר עם חברו והפליג טעון נט"י משמע מדטעון נט"י דה"ה ברכת המוציא אבל בהמ"ז לא קתני ומיירי בשלא היה יודע מתחלה שיפליג ומש"ה אינו צריך ברכה למפרע. ומדאמרינן מישתא וברוכי בהדי הדדי לא אפשר יש שלמדו שמי שנזכר בתוך סעודתו שעדיין לא התפלל ומתפלל בתוך סעודתו כשהוא חוזר לאכול טעון ברכה דמיכל וצלווי בהדי הדדי לא אפשר וכדאמרינן הכא דמישתא וברוכי בהדי הדדי לא אפשר ואף על גב דתניא התם בפ' ערבי פסחים עקרו רגליהם לילך לבהכ"נ והניחו שם מקצת חברים כשהן חוזרין אין טעוין ברכה לא למפרע ולא לכתחלה ואף על גב דמסתמא התפללו בנתיים התם הפסקה דרשות היא והיינו טעמא נמי דמאי דתנן בפ' כיצד מברכין (דף מב א) דבירך על היין שלפני המזון פוטר את היין שבתוך המזון ואף על פי שהפסיק בברכת המוציא דהתם היינו טעמא לפי שאין ברכת המוציא עליו חובה אבל בשהגיע זמן תפלה בתוך סעודתו ושעה עוברת כיון שהתפלה עליו חובה ומיכל וצלווי לא אפשר כשהוא חוזר לאכול צריך לברך וכ"נ דעת הרב אלפסי ז"ל במ"ש בהלכותיו בפ' ערבי פסחים לענין ברכה דד' כוסות אבל הרב בעל התוס' ז"ל כתב דכי אמרי' דצריך לחזור ולברך משום דמישתא וברוכי בהדי הדדי לא אפשר ה"מ בדבר שהוא גמר וסלוק כבהמ"ז שהוא גמר והפסק וכן כסוי אי לאו טעמא דאפשר למשחט ולכסוי בהדי הדדי הא דבר שאינו גמר כתפלה ושאר ברכות אינו צריך לחזור ולברך:

רמב"ם הלכות ברכות פרק ד

הלכה ז

גמר בלבו מלאכול או מלשתות ואח"כ נמלך לאכול או לשתות אף ע"פ שלא שינה מקומו חוזר ומברך, ואם לא גמר בלבו אלא דעתו לחזור לאכול ולשתות אפילו פסק כל היום כולו אינו צריך לברך שנית. +/השגת הראב"ד/ גמר בלבו מלאכול או מלשתות כו' עד לברך שנית. כתב הראב"ד ז"ל /א"א/ לא אמרו לענין אכילה אלא לענין שתיה בלבד, אבל לענין אכילה לא הויה הפסקה אלא במים אחרונים או בשינה או בנמנום עכ"ל. +

הלכה ח

היו שותין ואמרו בואו ונברך ברכת המזון או בואו ונקדש קידוש היום נאסר עליהם לשתות עד שיברכו או יקדשו, ואם רצו לחזור ולשתות קודם שיברכו או יקדשו אף ע"פ שאינם רשאים צריכים לחזור ולברך תחלה בורא פרי הגפן ואח"כ ישתו, אבל אם אמרו בואו ונבדיל אין צריכין לחזור ולברך. +/השגת הראב"ד/ היו שותין וכו' עד אבל אם אמרו בואו ונבדיל אין צריכין לחזור ולברך. כתב הראב"ד ז"ל /א"א/ עירובי דברים יש כאן שהפסקת הקידוש אף ע"פ שלא אמרו בואו ונקדש כיון שקדש היום חייב להפסיק מה שאין כן בהבדלה שאע"פ שחשיכה אינו מפסיק מ"מ אם אמר בואו ונבדיל הא סליק נפשיה משתיה ואסור למייתי בלא ברכה. +

כסף משנה הלכות ברכות פרק ד

הלכה ח

...והא דנאסר להם לשתות פירש"י בפרק כסוי הדם דהיינו עד שיברכו וכן פסקו הרי"ף והרא"ש ז"ל אבל דעת רבינו שאסור להם לשתות אפילו בברכה ואם רוצים לשתות אף על פי שאינם רשאים צריכין ברכה. ונ"ל דרבינו שכתב נאסר לשתות לאו דוקא אלא לשון הגמרא הוא שהעתיק וה"ה דאסור לאכול ולרבותא נקט לשתות דלא מיבעיא לאכול שהוא קבע דאסור אלא אפילו לשתות שאינו כ"כ קבע ונימא דמצטרף לסעודה דממילתא דעראי לא אסח דעתיה קמ"ל, ואף על פי שלעיל בסמוך גבי גמר בלבו מלאכול או מלשתות ואח"כ נמלך כתב חוזר ומברך דמשמע שרשאי הוא לאכול או לשתות ובלבד שיברך כי אמרו הב לו ונברך חמיר טפי דהוי כאילו כבר התחילו לברך: ודע שבפרק ע"פ (שם ק"ג): אמרינן דרב אשי אמר דלית הלכתא כתלמידי דרב דאמר כיון דאמרינו הב לו ונברך וכו' ואף על גב דרב אשי בתרא הוא פסקו הרי"ף והפוסקים כתלמידי דרב משום דרבים פליגי עליה ומר זוטרא דבתרא הוא ס"ל נמי התם כתלמידי דרב הילכך הכי נקטינן וכן דעת רבינו:

בית יוסף אורח חיים סימן קעט

...ודבריו (רמב"ם) תמוהין דהא אמרי ליה לרב פפא לא סבר לה מר גמר אסור לאכול ואמר להו סילק איתמר ומשמע דרצה לומר שכל זמן שלא סילקו האוכל מעל השולחן לא הוי היסח הדעת ומותר לאכול וכן פירש רש"י ואסיקנא ולית הלכתא הכי אלא כי ההיא דתיכף לנטילת ידים ברכה אלמא דאפילו גמר בדעתו שלא לאכול עוד וגם סילק האוכל מעל השולחן יכול לחזור ולאכול כל זמן שלא נטל ידיו וא"כ היאך פסק דגמר אסור לאכול. וכבר השיגו הראב"ד על זה: ואפשר לומר שהרמב"ם סובר דכיון דאשכחן בעובדא דתלמידי דרב דכיון דאמר הב לן ונברך אסור למישת מפני שהסיח דעתו מאכילה ושתייה ממילא משמע שכל שגמר בלבו מלאכול עוד אסור לו לאכול וההיא עובדא דרב פפא מתארח בבית אחרים היה וכיון שגמר מלאכול המאכל שהיה לפניו אמרו לו שהיה אסור לו לאכול דמסתמא כשראה שגמר אותו מאכל ולא הביאו לו תיכף מאכל אחר הסיח דעתו מן המאכל כי חשב שלא יביאו עוד מאכל לפניו ולפיכך כשלבסוף הביאו מאכל אחר אמרו לו שהיה לו לברך והוא השיב סילק איתמר כלומר שכל זמן שלא סילק הלחם והשולחן מלפני האורח אינו מסיח דעתו מן המאכל והילכך אינו צריך לחזור ולברך אם הביאו לפניו אח"כ מאכל עוד...ומאי דאמרינן בגמרא בתר הכי ולית הלכתא ככל הני שמעתתא נראה לי דהרמב"ם לא גריס ככל הני שמעתתא אלא הכי גריס ולית הלכתא הכי אלא כי הא דאמר רב חייא בר אשי אמר רב שלש תכיפות הן וכו' תיכף לנטילת ידים ברכה. ונראה שהוא מפרש דלא קאי אמאי דאמרינן גמר או סילק אסור לאכול אלא אהא דאיתא התם בסמוך הרגיל בשמן שמן מעכבו כלומר ואינו מברך ברכת המזון עד שישוך תחלה וקאמר דלית הלכתא הכי אלא כי הא דאמר רב תיכף לנטילת ידים ברכה ואינו מפסיק בסיכת שמן...

טור אורח חיים הלכות בציעת הפת, סעודה, וברכת המזון סימן קעט

גמר סעודתו ונטל ידיו מים אחרונים אסור לאכול פירש"י עד שיברך ברה"מ ולא נראה כן דהיסח הדעת אינו מזיק ברכה אחרונה על מה שאכל אלא פירוש אסור לשתות ולאכול עד שיברך עליו תחלה דכיון שנטל ידיו כדי לברך הסיח דעתו מלאכול ולשתות ואין הברכה שברך תחלה פוטרת מה שרוצה לאכול ולשתות עוד ולכך צריך לברך עליו ואי אמר הב לן ונברך הוי היסח הדעת כמו נט"י ומי שסומך על שולחן אחרים אפילו אמר הב לן ונברך לא הוי היסח הדעת עד שיאמר בעל הבית:

בית יוסף אורח חיים סימן קעט

...ומזה הטעם אין להפסיק בין מים אחרונים לברכה אפילו בשיחה כדאמרינן בפרק כיצד מברכין (מב). תיכף לנטילת ידים ברכה ומשמע דלכולי עלמא אמים אחרונים קאי שהרי אפילו הרא"ש שסובר דקאי אמים ראשונים לאו למעט מים אחרונים אתא שהרי כתב רבינו בסימן קס"ו וא"א ז"ל היה רגיל אף בראשונים שלא להפסיק ושלא לדבר אלמא דאי להפסיק בין נטילה לברכת המזון אפילו בדיבור וכל שכן שאין להפסיק ביניהם באכילה וברכה לפני האכילה ולפיכך דברי רבינו בזה צ"ע: ...ומ"ש רבינו ואי אמר הב לן ונברך הוי היסח הדעת כמו נטילת ידים כבר כתבתי (קנט ע"ב ד"ה ויש) דליתא אלא לדעת המפרשים דבהב לן ונברך אסור לאכול עד שיברך ברכת המזון אבל לדברי המפרשים דבהב לן ונברך מותר לאכול והוא שיברך עליו תחלה איכא בינייהו טובא דבנטל ידיו אסור לו לאכול ולשתות אפילו בברכה עד שיברך ברכת המזון על מה שאכל:

שולחן ערוך אורח חיים הלכות בציעת הפת, סעודה, וברכת המזון סימן קעט

סעיף א

גמר סעודתו <א> ונטל ידיו מים אחרונים, א אינו יכול (א) לאכול ולא לשתות, * (ב) ב עד שיברך בהמ"ז; ואם אמר: (ג) הב לן ונברך, הוי היסח הדעת ואסור לו (ד) לשתות אלא א"כ יברך עליו תחלה, (ה) ואכילה דינה כשתיה להרא"ש; אבל להר"ר יונה והר"ן <ב> אכילה שאני, שאע"פ (ו) שסילק ידו מלאכול * (ז) ואפילו סלקו השולחן * אם רצה (ח) לחזור לאכילתו * א"צ לברך פעם אחרת, שכל שלא נטל ידיו (ט) לא נסתלק לגמרי מאכילה.

סעיף ב

מי שסומך על שלחן אחרים, * אפילו אמר: הב לן ונברך, * (י) ג לא הוי היסח הדעת * (יא) ד עד שיאמר בעל הבית.

סעיף ג

אם לא אמר הב לן ונברך וגם לא נטל ידיו, * (יב) ה משנטל הכוס לברך (יג) הוי היסח הדעת.

משנה ברורה סימן קעט

(א) לאכול - וה"ה שיש ליזהר לכתחלה [א] שלא יפסיק בדבור [ב] אפילו מעט דתיכף לנטילה ברכה [ומהאי טעמא יש ליזהר שלא לשהות [ג] שהיה מרובה אחר הנטילה וכ"ש שלא לעסוק באיזה עסק] אך אם צריך להפסיק [ד] בדבר נחוץ או בדיעבד אם הפסיק יטול ידיו שנית כדי להיות תיכף לנטילת מים אחרונים ברכה:

(ב) עד שיברך בהמ"ז - ולא דמי להב לן ונברך דמותר לאכול ורק שיברך המוציא מתחלה וכדלקמיה דכיון שנטל ידיו אסור להפסיק. והנה יש [ה] כמה פוסקים דס"ל דאין איסור לאכול אף בנטל ידיו ורק שיברך המוציא מתחלה וכ"כ [ו] האחרונים להקל ורק דאחר אכילתו יטול ידיו שנית שתהא סמוכה נטילה לברכה אלא דלכתחלה דעת הב"ח והמ"א דצריך ליזהר בזה ועיין בבה"ל מה שכתבנו עוד בזה. וכ"ז לענין אכילה אבל להפסיק בדבור כשאינו רוצה לאכול ולשתות או להתעסק באיזה עסק [ז] אסור לכו"ע [א"ר וכ"מ מכמה אחרונים לעיל בסימן קס"ו]:

- (ג) **הב לן ונברך** - פי' תן לנו כוס לברך וכשמברכין בלא כוס [ח] אם אומרים בואו ונברך ג"כ דינא הכי דהוי היסח הדעת. **וכן אם הסיח דעתו בהדיא בלבו מלשתות עוד** ואח"כ רוצה לשתות [ט] ג"כ צריך לברך מתחלה על המשקה:
- (ד) **לשתות** - ואם מסובין רק לשתיה ואמרו בואו ונברך ברכה אחרונה ג"כ דינא הכי דהוי היסח הדעת ואסור לשתות עוד בלא ברכה: (ה) **ואכילה דינה כשתיה** - **דבגמרא לא נזכר בהדיא רק לענין שתיה** וס"ל דה"ה לאכילה:
- (ו) **שסילק ידו מלאכול** - ר"ל אפילו [י] גמר בדעתו שלא לאכול:
- (ז) **ואפילו סילקו השלחן** - זהו מלשון רבינו יונה והיינו אף דס"ל דזה חשיב היסח הדעת טפי מהב ונברך אפ"ה לא מהני לענין אכילה ועיין מש"כ בבה"ל בדעת הרא"ש בזה:
- (ח) **לחזור לאכילתו וכו'** - **כתב הט"ז דאם מחמת אכילה זו שחזר לאכול נגרר לבו גם לשתיה א"צ ברכה לדעה זו גם על השתיה דבתר אכילה גרידא אף שאמר מתחלה הב לן ונברך ולא מיירי השו"ע בתחלה לענין שתיה דמצריך לברך לכו"ע רק כשלא חזר גם לאכילה:**
- (ט) **לא נסתלק** - משום דדרך להגרר מאכילה קטנה לגדולה לא חשיב היסח הדעת גמור אלא כשנטל ידיו משא"כ בשתיה בהיסח הדעת כל דהו כבר נסתלק משתייתו וצריך לברך שנית כשנמלק. ועיין בבה"ל שהבאנו הרבה פוסקים שסוברים כדעת הרא"ש דבהב ונברך חשיב גמר סעודה ואף באכילה אסור בלא ברכה וכן סתם המחבר לקמן בסימן קצ"ז ס"א עי"ש וע"כ **לכתחלה בודאי יש ליזהר שלא לאכול אחר שאמר הב לן ונברך** וכ"פ בדה"ח. **ודע דמי שצריך ברכה באמצע סעודה** [יא] **צריך נטילה ג"כ דכיון דהסיח דעתו לא שמר ידיו** [יב] **ורק ברכת נט"י אין לו לברך:**
- (י) **לא הוי היסח הדעת** - דודאי דעתו [יג] אם ירצה בעה"ב לאכול ולשתות [יד] עמו יאכל וישתה עמו **ואם בשעת אמירתו הסיח דעתו בבירור שאף שיאכל וישתה בעה"ב לא יאכל וישתה עמו ונמלק אח"כ צריך לברך** [היינו לדעת רבינו יונה בשתיה לבד ולהרא"ש אף באכילה] וכ"ש כשנטל ידיו דמהני [מ"א וש"א]:
- (יא) **עד שיאמר בעה"ב** - ואז [טו] כל המסובין אסורין **ודוקא כששתקו והסכימו לדבריו** אבל אם האורח דעתו לאכול ולשתות עוד רשאי אף שאמר בעה"ב הב ונברך [טז] וטוב שיגלה לפני המסובין שלא היה לו היסח הדעת שלא יחשבוהו כנמלק:
- (יב) **משנטל הכוס וכו'** - **ועדיף [יז] מהב לן ונברך דכיון שנטל הכוס בידו אפילו בשיחה אסור להפסיק כדלקמן בסימן קפ"ג ס"ו:**
- (יג) **הוי היסח הדעת** - **ודינו כנטילת ידים** [מ"א] ולפ"ז לדעת המחבר לעיל בס"א אסור שוב בין באכילה ובין בשתיה לכו"ע ועיין לעיל בסק"ב במ"ב מש"כ לענין נטילת ידים:

ביאור הלכה סימן קעט

- * **עד שיברך בהמ"ז** - **עיין מ"ב מש"כ דדעת כמה פוסקים דמים אחרונים דומה להב לן ונברך** ודי כשיברך המוציא על מה שירצה לאכול אך **הב"ח והמ"א כתבו דלכתחלה יש ליזהר בזה**. והנה כאשר נתבונן בודאי אין להקל בזה **לכתחלה דמצינו לכמה גדולי הראשונים שמחמירין בזה והוא דעת רש"י ורשב"ם ואו"ז והביא כן בשם רבו והרמב"ם וראב"ד** [הובא ברשב"א] **ורשב"א ורבינו יונה** [וכ"כ הגר"א בדעתו שהוא סובר כהב"י דלא כמ"ש הט"ז דגם הוא מודה דבנטילה שניה שרי וכן מרשב"א שכתב הטעם משום דכבר הכין עצמו לבהמ"ז משמע ג"כ דאין מועיל נטילה שנית] **והרא"ה בביאורו להרי"ף בברכות ג"כ כתב דאסור אפילו אם ירצה לברך המוציא משום דכיון שנטל ידיו לברכה הא קביל עליה לברוכי בהמ"ז ואף בהבא ונברך כמה מהם החמירו לאכול אף בברכה משום דהכין עצמו לבהמ"ז ונסתלק מהסעודה אבל רבו המקילין בזה** [רי"ף ור"ח ורש"י בחולין התיירו בברכה וגם התוספות ורא"ש וסייעתייהו הנ"ל ולר"י ור"ן מותר באכילה אף בלי ברכה] **אבל עכ"פ בנטל ידיו בודאי יש להחמיר** וכן הוא מסקנת הגר"א בביאורו ע"ש שכתב שצריך בהמ"ז דוקא בנט"י:
- * **ואפילו סלקו השלחן** - היינו שסילק הלחם ושאר מזון מעל השלחן [כדפירש"י שם בגמרא] **והנה מלשון זה משמע דזה חשיב היסח הדעת טפי מן הב ונברך** וא"כ להרא"ש דמצריך לברך בהב ונברך כ"ש בסילוק השלחן **אבל באמת אינו כן דזהו רק לשיטת רבינו יונה והר"ן** דהסוגיא דברכות מיירי רק לענין אכילה אבל להרא"ש אדרבה הב ונברך חשיב היסח הדעת טפי ובסילוק השלחן ס"ל דלא חשיב היסח הדעת כדמוכח בגמרא שם דקאמר במסקנא ולית הלכתא ככל הני שמעתתא דקאי גם אסילוק וכדפירש"י שם. **והנה בשו"ע לא מבואר בהדיא לדעת הרא"ש רק בהב לן ונברך אבל בסתם אם הסיח דעתו מלאכול ולשתות עוד ולא אמר הב לן ונברך לא הוזכר בשו"ע כלל לדעת הרא"ש אם זה מצריכו לחזור ולברך או לא** [והנה הרמב"ם פסק בהדיא דאם גמר בלבו לאכול ולשתות עוד ואח"כ נמלק לאכול ולשתות חוזר ומברך אף שלא שינה את מקומו והובאו דבריו בב"י היפך מדעת הר"ן ור"י ומה שאמר שם בגמרא מתחלה גמר אסור מלאכול ולבסוף מסיק על זה ולית הלכתא הכי מפרש הרמב"ם דגמר היינו דגמר סעודתיה ומתחלה רצה הגמרא לומר דזה ג"כ חשיב היסח הדעת דמסתמא כיון שגמר ממילא הסיח דעתו ועל זה מסיק לית הלכתא ככל הני שמעתתא אבל אם גמר בלבו בהדיא שלא לאכול ולשתות עוד זה עדיף מגמר וסילוק השלחן. כ"ז הוא במגדול עוז ודבריו נכונים מאד בדעת הרמב"ם וכן הוא ג"כ דעת הרא"ה דהיכא דנמלק שלא לאכול ואח"כ חוזר ואוכל צריך לברך לפניו] **דאפשר דהוא מפרש בגמרא גמר היינו שגמר סעודתו וע"ז מסיק ולית הלכתא וכו' דאף דסילק השלחן אמרינן דעדיין היה דעתו כשיזדמן לו לאכול שיאכל אבל אם הסיח דעתו בהדיא מלאכול ולשתות עוד אפשר דלדידיה זה עדיף גם מסילוק השלחן וכמו לדעת הרמב"ם ודומה להב לן ונברך ומצאתי בספר בית מאיר דגם הוא העיר בזה ולבסוף מצדד ג"כ לומר כן לדעת הרא"ש דהיסח הדעת מהני אף באכילה להצריכו לחזור ולברך וכ"כ הגר"ז:**

* אם רצה לחזור לאכילתו וכו' - עיין בפמ"ג שכתב דלאו דוקא בפת ה"ה בשאר מידי דמזון ג"כ לא נסתלק להר"י ור"ן באומר נברך ברכה אחרונה ואם רוצה לאכול עוד רשאי בלא ברכה ראשונה:

* אין צריך לברך וכו' - הנה להלכה לא הכריע המחבר בהדיא כמאן ונראה לכאורה דדעתו כהר"י ור"ן שהם רבים אכן בסימן קצ"ג ס"א סתם המחבר כדעת הרא"ש דהב ונברך הוי גמר סעודה [עי"ש במגן אברהם סק"ב] דבאמת דעת הרא"ש לאו יחידאה הוא בזה דגם הרמב"ם ס"ל דמשאמר הב לן ונברך אסור לאכול [והוא סובר דאף בברכה אסור וכמו שמוכח בב"י ע"ש] וכן הוא ג"כ דעת התוספות בברכות מ"ב ד"ה תיכף ע"ש וכן הוא ג"כ דעת האו"ז באות קע"ז ובאות קצ"ד ע"ש וכן הוא ג"כ דעת הרשב"א בברכות מ"ח ד"ה יהבו ע"ש ואח"כ מצאתי בא"ר שהביא עוד הרבה פוסקים שסוברין כן כהרא"ש ע"ש וכתב דדעת הר"י בדבר זה יחידאה הוא ועיין במאמ"ר שהשיג עליו דבהר"ן הביא דבר זה בשם הרמב"ן והר"ר משולם דקיימי בשיטה זו ע"ש באורך ומ"מ איך שיהיה הרוב פוסקים סוברין כהרא"ש דאין חילוק בין אכילה לשתיה ומסיק בא"ר דנ"ל להלכה למעשה דבהב לן ונברך לא יאכל עד שיברך לפניו אמנם בביאור הגר"א כתב דנ"ל לעיקר לדינא כהר"י והר"ן מהך עובדא דשמעון בן שטח בברכות מ"ח [ועיין בפסחים ק"ג ע"ב ד"ה כיון שהקשו קושיא זו ותרצו דגם זה באמת לגרמיה הוא דעבד אלא דבלא"ה דחי ליה וכ"כ גם הרשב"א בברכות מ"ח] וע"כ לא נוכל להכריע לדינא בזה ויש ליזהר שלא לאכול אחר שאמר הב לן ונברך דהוי ספק ברכה וכ"כ בדה"ח. וכן אם הסיח דעתו בהדיא שלא לאכול אף שלא אמר הב לן ונברך ג"כ נכון מאד ליזהר לכתחלה שלא לאכול דגם בזה יש הרבה ראשונים שסוברין להחמיר בזה וכנ"ל:

* אפילו אמר הב לן וכו' - עיין מ"ב ומשמע מפמ"ג בסק"ג בא"א דאם נטל ידיו אמרינן דמסתמא בודאי הסיח דעתו בכל גווני וכ"כ בחי' רע"א בשם תשובת פרח שושן ובספר מטה יהודה חולק ע"ז ע"ש וכן בספר מנחת שמואל:

* לא הוי היסח הדעת - עיין מ"ב והוא מלשון המ"א ולכאורה משמע מזה דכשאינן בעה"ב אוכל ושותה עוד והאורח נמלך ממחשבתו הראשונה ורוצה לאכול ולשתות דאסור דהרי אמר הב לן ונברך והסיח דעתו אבל באמת יש לומר דכל זמן שלא אמר בעה"ב הב ונברך לא חשיב היסח הדעת של האורח כלל דבודאי לא הסיח דעתו עדיין בביורו כ"ז שלא אמר בעה"ב הב לן ונברך וכן מורה לשון השו"ע והלבוש ע"ש אח"כ מצאתי בס' מנחת שמואל שכתב ג"כ כדברינו:

* עד שיאמר בעה"ב - וה"ה גדול השלחן [א"ר בשם צ"ל] ולשון המחבר שכתב על שלחן אחרים לכאורה משמע דוקא מפני דעת בעה"ב אדם מבטל דעתו אבל לא באופן אחר וכן משמע קצת בפמ"ג ע"ש וצ"ע למעשה:

* משנטל הכוס - ולענין שאר המסובין תלוי בזה אם המברך הוא בעה"ב בעצמו [או גדול השלחן לפי דעת הא"ר הנ"ל] פשוט דכל המסובין בתריה גרין אבל אם המברך הוא אחד מהמסובין המברך בעצמו בודאי חשוב היסח הדעת אצלו ושאר מסובין תלוי דבר זה בדעות הפוסקים לקמן בסימן קפ"ג אם המסובין רשאי להשיח אחר שנטל הכוס בידו דלדידהו בודאי אין נגררין בתריה כ"ז שלא הסיחו דעתם ולא אמרו נברך בהמ"ז:

שולחן ערוך אורח חיים הלכות תשעה באב ושאר תעניות סימן תקנב

סעיף ט

>כל זה בסעודה המפסקת שאין דעתו לאכול עוד אחריה י סעודת קבע, וכשהוא אחר חצות; אבל אם היה קודם חצות, או אחר חצות (כ) ודעתו לאכול אחריה סעודת קבע, אין צריך ליזהר בדברים הללו. הגה: ומנהג בכל גלילות אשכנז לאכול סעודה קבועה קודם מנחה, (כא) ואח"כ מתפללין מנחה ואוכלים סעודה מפסקת (מהר"ל). ונוהגין (כב) להרבות קצת בסעודה ראשונה, כדי יא שלא יזיק להם התענית הואיל ופוסקים מבעוד יום כמו ביום כיפורים; ויש קצת ראייה לזה יב ממדרש איכה רבתי; מיהו מי שיוכל לסגף עצמו ויודע בעצמו שאין התענית מזיק לו ומחמיר על עצמו, נקרא קדוש כנ"ל.

משנה ברורה סימן תקנב

(כא) ואח"כ מתפללין מנחה וכו' - בד"מ בשם מהרי"ל איתא שהולכין לביה"מ ומתפללין מנחה [טז] ומסתמא בירך ג"כ בהמ"ז מתחלה:

(כב) להרבות קצת וכו' - ורבים [יז] מאחרונים אין דעתם נוחה בזה להרבות מתחלה בכמה מיני תבשילין ולהתענג בהם וזהו עיקר סעודתו ואחר מנחה שאינו רעב ואינו צמא כלל אוכל לזכר סעודה מפסקת והוא רק כעין סעודת עראי [יח] וע"כ יש מהם שאומר שלא יאכל קודם מנחה רק תבשיל אחד ואחר מנחה יאכל עדשים או ביצים וכנ"ל ואף שגם זה בכלל תבשיל הוא לא מצטרפי אהדדי. והא"ר כתב להצדיק קצת את המנהג וז"ל אומר אני דכל זמן שהוא מכין לש"ש בכונת הנ"ל [דהיינו שלא יזיק לו התענית] הרשות בידו אבל עכ"פ יראה כל אדם שלא ישביע עצמו יותר מדאי והחכם עיניו בראשו כדי שיוכל לאכול אחר המנחה סעודה המפסקת שלא יהא כאכילה גסה ועראי עכ"ל ובסעודה המפסקת יוכל לאכול פת עם תבשיל ולא מצטרפי אהדדי כיון שברך בהמ"ז וגם התפלל מנחה באמצע: